

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 9. ožujka 2022.

Analiza presude

Galović protiv Hrvatske
br. zahtjeva 45512/11

**nema povrede čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju – *ne bis in idem*
povreda čl. 6. st. 1. i 3 (b) i (c) – prava obrane**

***Prekršajni postupci i kazneni postupak protiv podnositelja zahtjeva
činili su koherentnu i razmjernu cjelinu
kojom je bilo omogućeno sveobuhvatno kažnjavanje nasilja u obitelji***

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, dana 31. kolovoza 2021. presudio je da Republika Hrvatska nije povrijedila pravo podnositelju zahtjeva da ne bude dva puta suđen i kažnjen u istoj stvari, zajamčeno člankom 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Protokol br. 7 uz Konvenciju).

Podnositelj zahtjeva proglašen je krivim za nekoliko prekršaja nasilja u obitelji na štetu svoje supruge i djece, koje nasilje je počinio u razdoblju od 2006. do 2008. godine. U studenom 2008. godine, podnositeljeva supruga je podnijela kaznenu prijavu protiv podnositelja zbog događaja koji se dogodio tog istog mjeseca, a policija je prijavu dopunila prethodnim događajima koji su obuhvaćali razdoblje od veljače 2005. do studenog 2008. Na temelju ove prijave, Općinsko državno odvjetništvo podnijelo je optužni prijedlog protiv podnositelja zahtjeva zbog četiri kaznena djela nasilničkog ponašanja u obitelji počinjena na štetu njegove bivše supruge i njihove djece, te za jedno kazneno djelo zapuštanja i zlostavljanja djeteta počinjeno na štetu njegove maloljetne kćeri (čl. 213. i 215.a Kaznenog zakona, NN 110/1997). Općinski sud proglasio je podnositelja krivim za navedena kaznena djela, te mu je izrekao kaznu zatvora u trajanju od 5 godina uz sigurnosnu mjeru obveznog liječenja od ovisnosti o alkoholu. Protiv ove presude podnositelj i njegov branitelj E.H., podnijeli su žalbu Županijskom sudu. Podnositelj je uz žalbu dostavio dopis navodeći da je otkazao punomoć E.H.-u, nakon čega mu je postavljen novi branitelj, S.A. Županijski sud je održao sjednicu o kojoj je obavijestio samo podnositeljevog bivšeg branitelja E.H.-a, te je na toj sjednici, bez održavanja rasprave i u odsutnosti podnositelja zahtjeva i njegovog branitelja, smanjio izrečenu kaznu zatvora te potvrdio prvostupanjsku presudu u preostalom dijelu. Povodom podnositeljevog zahtjeva za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude, Vrhovni sud je ukinuo drugostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno odlučivanje jer je Županijski sud o žalbenoj sjednici obavijestio samo podnositeljevog bivšeg branitelja E.H.-a, kojemu je punomoć bila otkazana, a nije obavijestio podnositeljevog novog branitelja S.A.-a. U ponovljenom postupku, Županijski sud je održao sjednicu na koju nije pozvao podnositelja nego samo njegovog novog branitelja S.A.-a, te je donio presudu istovjetnu prethodnoj.

Podnositelj je zatim podnio još jedan zahtjev za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude navodeći, među ostalim, da je zbog prethodne osude u nekoliko prekršajnih postupaka, njegova kaznena osuda predstavljala drugu osudu za isto djelo. Vrhovni sud je odbio njegov zahtjev. Ustavni sud je proglasio podnositeljevu ustavnu tužbu nedopuštenom.

Pred Europskim sudom podnositelj zahtjeva je prigovorio da nije imao odgovarajuće vrijeme za pripremu svoje obrane ta da se nije mogao braniti sam ni uz pomoć odvjetnika jer je o sjednici žalbenog vijeća obaviješten samo 4 dana prije održavanja sjednice i jer mu nije omogućeno prisustvovanje sjednici. Također je prigovorio da mu je dva puta suđeno i da je dva puta kažnjen za isto djelo.

Čl. 6. st. 1. i 3 (b) i (c)

Europski sud je istaknuo da je podnositelj tijekom cijelog prvostupanjskog postupka imao branitelja po vlastitom izboru (E.H.-a) te je imao dovoljno vremena i mogućnosti da se posavjetuje s tim odvjetnikom i pripremi svoju obranu. Nisu postojala nikakva ograničenja u pogledu broja ili trajanja susreta između podnositelja i njegovog izabranog odvjetnika. U fazi kada je Vrhovni sud predmet vratio na ponovno odlučivanje žalbenom sudu, podnositelj je već bio iskoristio pomoć izabranog odvjetnika te je imao dovoljno vremena za pripremu obrane što dokazuje i činjenica da je u pisanoj obrani i u podnesenim žalbama detaljno analizirao predmet i opširno upućivao na sve glavne dokaze.

Slijedom navedenog, kratko razdoblje između primitka obavijesti o sjednici žalbenog vijeća i održavanja te sjednice nije dovelo do ograničenja podnositeljeva prava na odgovarajuće vrijeme i mogućnost za pripremu obrane niti njegovo pravo da bude zastupan po odvjetniku. Stoga nije došlo do povrede čl. 6. st. 1. i 3 (b) i (c) Konvencije u tom pogledu.

Međutim, u pogledu odsutnosti podnositelja zahtjeva sa sjednice žalbenog vijeća, Europski sud je, sukladno dobro utvrđenoj sudskoj praksi ([Zahirović protiv Hrvatske](#), [Lonić protiv Hrvatske](#), [Arps protiv Hrvatske](#)) utvrdio povredu čl. 6. st. 1. i 3 (b) i (c) Konvencije.

Za utvrđenu povredu Europski sud je podnositelju zahtjeva dosudio iznos od 1.500 eura na ime neimovinske štete.

Čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju

U odnosu na podnositeljev prigovor da mu je dva puta suđeno i da je dva puta kažnjen za isto djelo u prekršajnom i kaznenom postupku, Europski sud je, primjenom Engel kriterija¹, najprije ispitao jesu li ti postupci bili kaznene prirode u autonomnom smislu čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju. Uzimajući u obzir prirodu predmetnog djela zajedno s težinom kazne, Europski sud je zaključio da su se oba postupka u ovome predmetu odnosila na „kaznenu“ stvar.

Europski sud je zatim ispitao element „idem“ načela *ne bis in idem*. Ovaj element pojašnjen je u presudi [Sergey Zolotukhin protiv Rusije](#) (st. 78. – 84.). Sukladno pristupu usvojenom u toj presudi, utvrđivanje jesu li predmetna djela bila ista (*idem*) ovisi o ocjeni koja se temelji na činjenicama, a ne o formalnoj ocjeni bitnih obilježja djela. Pritom se treba usredotočiti na one činjenice koje predstavljaju skup konkretnih činjeničnih okolnosti koje upućuju na istog okrivljenika i koje su neraskidivo povezane u vremenu i prostoru. U predmetu

¹ 1. klasifikacija djela u nacionalnom pravu, 2. stvarna priroda protupravnog ponašanja i 3. težina kazne

podnositelja zahtjeva, optužni prijedlog u kaznenom postupku, uz činjenice obuhvaćene prekršajnim postupcima, sadržavao je i niz dodatnih činjenica. Drugim riječima, domaći sudovi nastojali su pokazati da je ponašanje podnositelja zahtjeva, koje je u nekoliko navrata bilo sankcionirano u prekršajnim postupcima, na kraju doseglo takav prag ozbiljnosti da se moglo razmatrati i kazniti na temelju kaznenog zakona. Europski sud je stoga prihvatio da su činjenice u naknadnom kaznenom postupku djelomično bile istovjetne činjenicama u prekršajnim postupcima, te je posljedično morao ispitati je li došlo do dupliciranja (*bis*) postupka u suprotnosti s člankom 4. Protokola br. 7.

Vođenje dva postupka neće biti u suprotnosti s ovim člankom Konvencije ako su ta dva postupka „dovoljno povezana u naravi i u vremenu“ (*A i B protiv Norveške*, st.130.). Kako bi se utvrdila povezanost u naravi dvaju postupaka potrebno je ispitati:

- jesu li se njima nastojale ostvariti komplementarne svrhe i time odgovoriti na različite aspekte spornog društveno nedozvoljenog ponašanja;
- je li dupliciranje postupaka bilo predvidljiva posljedica istog spornog ponašanja (*idem*);
- jesu li postupci vođeni na način da se što više izbjegne svaka dodatna šteta koja proizlazi iz dupliciranja postupka, a posebice dupliciranje u prikupljanju i ocjeni dokaza, ponajprije odgovarajućom suradnjom između različitih nadležnih tijela kako bi se osiguralo da se činjenice utvrđene u jednom postupku utvrde i u drugom postupku;
- je li kazna izrečena u postupku koji je prvi pravomoćno okončan uzeta u obzir u postupku koji je posljednji pravomoćno okončan, a kako bi se spriječilo da pojedinac u konačnici snosi prekomjeren teret.

Hrvatska zakonodavna vlast uredila je društveno nepoželjno ponašanje u vidu nasilničkog ponašanja prema članovima obitelji u obliku integriranog dvojnog postupka. Jedan čin nasilja u obitelji sankcioniran je kao prekršaj dok je obrazac takvog ponašanja, odnosno ponavljajuće i trajno nasilje u obitelji sankcionirano kao kazneno djelo. Svrha prekršajnog postupka bila je pružiti brz odgovor na konkretan slučaj nasilja u obitelji kako bi se pravovremeno i djelotvorno spriječila daljnja eskalacija nasilja, dok je svrha kaznenog postupka odgovoriti na situacije opetovanog nasilja u obitelji. U slučaju podnositelja zahtjeva, događaji sankcionirani prekršajnim postupcima pokazali su obrazac ponašanja koji je zahtijevao „jači“ odgovor države u vidu kaznenog progona. Europski sud je stoga utvrdio da su takvi dvojni postupci predstavljali komplementarni odgovor na društveno neprihvatljivo ponašanje nasilja u obitelji.

U odnosu na pitanje je li dupliciranje postupaka moglo biti predvidljivo za podnositelja zahtjeva, Europski sud je naglasio da je podnositelj, nakon što se u više navrata nasilnički ponašao prema članovima svoje obitelji, morao biti svjestan da će takvo ponašanje imati posljedice u vidu pokretanja prekršajnog postupka na temelju Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji zbog pojedinačnog događaja nasilja, te pokretanje kaznenog postupka zbog trajnog i ponavljajućeg nasilničkog ponašanja u obitelji kriminaliziranog Kaznenim zakonom.

Što se tiče načina vođenja postupaka, kazneni sud je uzeo u obzir sve prethodne presude donesene u prekršajnim postupcima te je koristio određene materijalne dokaze iz tih postupaka. Stoga je Europski sud zaključio da je suradnja i koordinacija između dvaju sudova bila odgovarajuća te su ta dva postupka činila koherentnu cjelinu.

S obzirom na izrečene sankcije, Europski sud je primijetio da je kazneni sud izričito potvrdio da je podnositelj zahtjeva već bio kažnjen u pet prekršajnih postupaka te mu je u kaznu uračunao vrijeme koje je proveo u pritvoru na temelju osuda u prekršajnim postupcima. Prema tome, nacionalni sudovi osigurali su da izrečena kazna bude razmjerna težini počinjenog djela: Stoga se ne može reći da je podnositelj zahtjeva snosio prekomjerni teret.

Razmatrajući povezanost dvaju postupaka u vremenu, Europski sud je utvrdio da su u ovom predmetu nadležna domaća tijela pokrenula prekršajni postupak svaki put kad je došlo do izoliranog slučaja nasilja u obitelji, a nakon što je niz događaja u razdoblju od približno 3 godine kulminirao, pokrenuli su posljednji prekršajni postupak, a otprilike mjesec dana nakon toga i kazneni postupak zbog produljenog kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji. Europski sud je stoga zaključio da su različiti postupci bili dovoljno povezani u vremenu da se naknadno pokretanje kaznenog postupka ne može smatrati protivnim čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju.

Slijedom navedenog, postupci koji su se vodili protiv podnositelja zahtjeva i izrečene kazne činili su koherentnu i razmjernu cjelinu kojom je omogućeno kažnjavanje kako pojedinačnih djela koje je podnositelj počinio tako i obrasca njegovog ponašanja na djelotvoran, razmjernan i odvraćajući način. Stoga nije došlo do povrede čl. 4. Protokola br. 7 uz Konvenciju.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2022. *Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskom sudom za ljudska prava*